

Aan Tafel bij twee evangelisten

Meditatie december 2022

Ds. Sara Dondorp

Tijdens een gezamenlijk college voor studenten theologie en studenten religiewetenschappen, ontstond er een discussie over het bestaan van God. De religiewetenschapper beweerde met behoorlijk wat aplomb, duidelijk bedoeld om de theologen op de kast te jagen: "Ik geloof niet meer in Sinterklaas, dus ik geloof ook niet in God." Wij theologen joegen vervolgens haar op de kast door de mededeling: "Oh, maar wij geloven wel degelijk in Sinterklaas!" We zaten in een college voor deeltijdstudenten en waren destijds allemaal ruimschoots boven de veertig. Niemand van ons geloofde nog in een bisschop die op een wit paard over de daken rijdt. Maar wij geloven wel in een gezamenlijk familiefeest waarbij we elkaars onhebbelijkheden liefdevol relativeren met surprises en gedichten. De verhalen over engelen die zingen, over maagdelijke geboorte of over een ster die de weg wijst kunnen veel moderne mensen niet meer geloven. Toch hebben die verhalen ook voor moderne mensen wel degelijk nog iets te vertellen.

De theoloog en verteller Nico Ter Linden schreef ooit een verhaal waarin hij dit dilemma onder woorden bracht. Helaas heb ik het niet terug kunnen vinden, ik reproduceer het uit herinnering. Hij vertelt hoe de evangelisten Matteüs en Lucas bij elkaar gekomen zijn in de studeerkamer van één van beiden. Op de schrijftafel liggen het evangelie van Marcus, de brieven van Paulus, de profetie van Jesaja en nog wat geschriften die wij tegenwoordig niet meer kennen. Het is een half leven geleden dat Rabbi Jezus is gekruisigd. De beide schrijvers zijn er van overtuigd dat Jezus leeft en betekenis heeft voor de mensen van nu. Dat willen ze uitdragen aan iedereen die het maar horen wil. Maar hoe maak je dat duidelijk? Ze zijn op zoek naar een verhaal waarin naar voren komt wat Jezus' betekenis is geweest en nog steeds is voor de mensen van vandaag. Eén van beiden stelt voor om te schrijven over Jezus' geboorte. Hoe dat precies gebeurd is, weten ze niet. Dat geeft niet, ze schrijven geen geschiedenis maar een getuigenis. Een geboorteverhaal kan verduidelijken over wat voor mens ze hun verhaal schrijven. Ze kennen geboorteverhalen over keizer Augustus en over allerlei Romeinse en Griekse helden. De mensen zullen wel begrijpen wat ze bedoelen. Matteüs brengt in dat Jezus van koninklijke allure is en staat in de traditie van Koning David.

"Ja, dat is mooi," zegt Lucas, "maar voor mij is de relatie met de tempel ook heel belangrijk."

"Als jij nu over de tempel schrijft," zegt Matteüs, dan neem ik de invalshoek van het koningschap."

Zo besluiten ze ieder hun eigen accent te leggen. Allebei voegen ze aan het verhaal van Marcus een geboorteverhaal toe. Matteüs begint met een geslachtsregister: Jezus Christus, zoon van David... Hier gaat het uitdrukkelijk om theologie, niet om genealogie. Bij de profeet Jesaja vindt Matteüs de inspiratie om te schrijven over gasten die op kamelen uit verre landen komen met kostbare geschenken (Jes. 60:5-6). Alles om duidelijk te maken dat Jezus een ander koningschap voorstaat dan Koning Herodes.

Lucas pakt het anders aan. Hij begint in de tempel. Met een verhaal dat doet denken aan Abraham en Sara: de oude Elisabeth wordt zwanger van een bijzonder kind. Ook

haar nicht Maria is zwanger en als beide vrouwen elkaar ontmoeten, begint Maria een lied te zingen dat ze nog kent van Hanna, de moeder van Samuël, die in de tempel hoorde dat ze zwanger zou worden (1 Samuël 2: 1-10). Lucas is ook degene die vertelt dat Jozef en Maria naar de tempel gaan om hun kind aan de Eeuwige te wijden. En later vertelt hij hoe de jonge Jezus in de tempel achterblijft, in gesprek met de priesters en schriftgeleerden. Zo tekent Lucas Jezus als een Rabbi in de traditie van de Tempel.

De twee verhalen vullen elkaar aan, ze belichten het verhaal over Rabbi Jezus elk van een andere kant. Je kunt ze nauwelijks combineren. Bij Matteüs wordt Jezus geboren in een huis (Matt. 2:11), bij Lucas in een stal. Over dieren in de stal vertelt Lucas niets. Die heeft Franciscus later aan zijn Kerststal toegevoegd. De os en de ezel vinden we terug bij Jesaja (Jes. 1:3).

Nico ter Linden haast zich te zeggen dat dit gesprek tussen Matteüs en Lucas waarschijnlijk nooit heeft plaatsgevonden. Het is geen geschiedenis, maar uitleg en verheldering. Geschiedenis is een verhaal over vroeger en vroeger is voorbij. Het evangelie vertelt een verhaal over nu en over ons. Niet over wonderbaarlijke wezens die vanuit de hemel 'Gloria in Excelsis' komen zingen, maar over goddelijk licht dat doordringt in een donkere wereld. Een licht dat onder de mensen schijnt. Dat licht mogen wij met z'n allen uitdragen als we Kerstfeest vieren.